

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 12, jaargang 7, december 2007

Uitgave: 8 PSO's en NvD. Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@soobbozh.nl

Van de redactie

Morgen bestaat het Koepelconvenant tussen OCW, IPO en VNG zes jaar. Op 31 december loopt het af. We komen in een *overgangsjaar*. De gezamenlijke provincies, de zogeheten *regisseurs* van de bibliotheekvernieuwing, willen het jaar beginnen met het ontwikkelen van een visie. Dat is ook hard nodig, want als iets het afgelopen jaar is gebleken dan is het de zwakte van en de onduidelijkheid rond het provinciale niveau, dat zich vooral liet regisseren door landelijke regisseurs.

De discussie in de *Greep-in-het-provincie-fonds?-special* van de Nieuwsbrief (25 april 2007) is nog lang niet afgerond. De verhoudingen tussen PSO en PDO verschillen per provincie. PSO's zwalken tussen de status van netwerkpartner en gewoon bedrijf. Veel bibliotheken laten hun PSO maar wat bungelen. Sommige PSO's opereren - naar eigen zeggen zonder provinciale subsidie - in het hele land. PSO's zijn soms elkaars concurrenten en soms elkaars partner, maar zonder provinciale subsidie zou er geen een bestaan.

De aanwending van de provinciale subsidie bij PSO's verschilt per provincie, het aantal werkgevers in het openbare bibliotheekwerk is niet af- maar toegenomen, kortom IPO is niet te vroeg.

Ondertussen is de bibliotheekbranche het eens over de noodzaak van meer centrale landelijke regie.

Ik wens u een leesbaar 2008.

Wim Keizer
19 december 2007

IPO wil interprovinciale visie op bibliotheekvernieuwing

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) bereidt een interprovinciale visie voor op de

gewenste inhoudelijke ontwikkeling en de bestuurlijke vormgeving van de bibliotheekvernieuwing voor de periode 2009-2012.

Voor de input bij die voorbereiding heeft IPO twee bijeenkomsten belegd op woensdag 16 januari:

- van 13.00 – 15.00 uur met de PSO's;
- van 15.00 - 17.00 uur met de PDO'en.

Motie: € 20 miljoen inzetten onder landelijke regie

De leden van de VOB willen dat de OCW-vernieuwingsgelden (€ 20 miljoen) na 2008 onder landelijke regie worden ingezet voor de vier landelijke speerpunten die het VOB-bestuur gekozen heeft voor de VOB-strategie: Digitalisering, Etalages, HRM en Marketing/cultureel ondernemerschap.

Dit bleek uit het feit dat het VOB-bestuur tijdens de VOB-ledenvergadering op 13 december een ingediende motie over dit onderwerp overnam en de leden er geen stemming over nodig achtten.

De tekst van de motie luidt:

"De algemene ledenvergadering, bijeen op 13 december 2007, in overweging nemende dat

- in de vier bijeenkomsten over de branchestrategie een grote mate van overeenstemming blijkt te zijn over de vier landelijke speerpunten,
- een grote behoefte bij bibliotheken bestaat om de *Digitale Bibliotheek, het HRM-beleid, de Marketing en het Landelijk collectiebeleid (etalages)* met kracht samen te ontwikkelen,
- in de laatste brainstorm door het Procesbureau de aanwezigen unaniem tot het inzicht kwamen dat de branche zich met kracht moet doorontwikkelen om de bibliotheken in de toekomst stevig te positioneren,
- voor een krachtig centraal beleid meer centrale middelen noodzakelijk zijn,

besluit om de VOB op te dragen bij het Ministerie te bevorderen dat de € 20 miljoen rijksinnovatiemiddelen 2009 onder landelijke regie worden ingezet voor de vier landelijke speerpunten van innovatief bibliotheekbeleid en gaat over tot de orde van de dag".

De motie was ingediend door Joep van Dijk en getekend door Joep van Dijk, Arjen Jacobs, Erna Winters, Huub Leenen, Janny van Vugt, Ingrid van Beek en Peter Duijvestein.

Plasterk zet € 1 miljoen landelijk geld anders in

Minister **Ronald Plasterk** van OCW handhaaft voor 2008 € 16,6 miljoen voor een *decentrale inzet* ten behoeve van de bibliotheekvernieuwing. Dat schreef de minister op 14 december 2007 in een brief aan de Tweede Kamer.

Zoals bekend, gaat van die € 16,6 miljoen 10 %, dus € 1,66 miljoen, naar de Innovatie Stimulans Bibliotheekvernieuwing (ISB) en 14,94 miljoen naar de provincies voor de provinciale bibliotheekvernieuwingsplannen.

Laaggeletterdheid: € 500.000

In 2007 werd er van het totale bedrag van € 20 miljoen vernieuwingsgeld landelijk € 3,4 miljoen besteed, te weten € 500.000 aan sturingsmiddelen voor thematische vernieuwing, € 500.000 aan intensivering van het werkprogramma van het Procesbureau, € 400.000 aan certificering en € 2 miljoen aan Bibliotheek.nl.

De minister laat de Kamer weten dat er bij de landelijke middelen een verschuiving optreedt. "Eind 2007 stopt het Procesbureau Bibliotheekvernieuwing, gelijktijdig met de convenantsafspraken. Ik heb besloten de intensiveringsmiddelen voor dat bureau (€ 500.000) in te zetten voor mijn programma leesbevordering *Kunst van lezen*. Ik vind leesbevordering belangrijk. Het bevordert literaire participatie en helpt bij de bestrijding en preventie van taal- en leesachterstanden. Voor bibliotheken zie ik in het programma leesbevordering een belangrijke taak weggelegd. Daarom zal *Kunst van lezen* in nauw overleg met de sector worden ingevuld".

Meer naar Bibliotheek.nl: € 500.000

De minister zegt verder het bedrag voor de landelijke digitale dienstverlening met € 500.000 verhoogd te hebben tot € 2,5 miljoen, "omdat deze diensten sterk bijdragen aan vernieuwing die voor de gebruiker zichtbaar is. Het gaat onder meer om voor een breed publiek interessante databanken die niet vrij op internet toegankelijk zijn (bijvoorbeeld bestanden van de Consumentenbond en Keesings Historisch Archief), virtuele inburgeringsloketten en een digitale wegwijzer als de G!ds. Het extra geld wordt ook gebruikt voor uitbouw van de succesvolle dienstverlening door de Centrale Discotheek Rotterdam. De middelen voor certificering (€ 400.000) blijven gelijk".

Goede afspraken

De minister wijst de Kamer erop dat 2008 een overgangsjaar is. Dat het Procesbureau en de Stuurgroep Bibliotheken hun werkzaamheden beëindigen, betekent volgens de minister niet dat er geen afstemming tussen de drie overheden nodig is. "Daarom heb ik in overleg met IPO en VNG besloten het ambtelijk overleg in 2008 te intensiveren. Vanuit mijn stelselverantwoordelijkheid zal ik de noodzakelijke aandacht schenken aan afstemming en regie in het beleid van de drie overheden. Het bilateraal overleg met de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) is inmiddels geïntensiveerd. Over de overdracht van taken en verantwoordelijkheden van de Stuurgroep en het Procesbureau naar de VOB en mijn departement zijn goede afspraken gemaakt".

Monitor 2006

De minister stuurt de Monitor over 2006 mee naar de Kamer en meldt: "Uit de monitor blijkt dat de inhoudelijke vernieuwing in de meeste provincies goed van de grond komt. Goede en zeer goede bibliotheken zijn vooral te vinden in de provincies Groningen, Flevoland, Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland. Grote bibliotheken scoren meestal duidelijk beter op inhoudelijke vernieuwing dan kleine bibliotheken. Kleine bibliotheken scoren weer veel vaker dan grote bibliotheken zeer goed of zelfs uitmuntend op klantvriendelijkheid en bejegening door het personeel. De rapportage geeft verder aan dat de samenwerking met andere culturele en maatschappelijke instellingen zorgelijk is en in bijna alle provincies onvoldoende ontwikkeld. Voor de verdere details verwijst ik

u naar de monitor". (zie ook [Nieuwsbrief sept.-okt. 2006 - wk.](#))

Veel bereikt

Minister Plasterk vindt dat met de bibliotheek- vernieuwing in de afgelopen jaren veel bereikt is. Hij is positief gestemd over de toekomst. "De samenwerking met de bestuurlijke partners loopt goed. IPO en VNG hebben bij het bestuurlijk overleg in mei 2007 nog eens onderstreept dat de openbare bibliotheek een belangrijke voorziening is met een grote maatschappelijke en culturele betekenis. Ik deel die opvatting en ik ben de provincies, gemeenten en bibliotheek-organisaties erkentelijk voor hun bijdrage aan het vernieuwingstraject tot dusver. Ook volgend jaar hoop ik met de convenants- partners constructief verder te kunnen werken aan de toekomst van deze mooie sector".

De brief staat op [de website van OCW.](#)

VOB-ledenvergadering: blijvende ongerustheid over Schoolbieb

De bibliotheken in Noord- en Zuid-Holland zijn ongerust over Schoolbieb en wensen dat er een goed businessplan komt, waarin wordt aangegeven hoe het product Schoolbieb door middel van een strategische alliantie met andere partijen in een sluitende exploitatie kan worden voortgezet. Dat bleek uit een motie die tijdens de VOB-leden- vergadering op 13 december namens de leden van de Stichtingen Overleg Openbaar Bibliotheekwerk Noord-Holland (SOOB) en Bibliothekenoverleg Zuid-Holland (BOZH) bij het agendapunt Jaarplan 2008 werd ingediend door SOOB-voorzitter **Adriaan van Geest**.

In de motie werd ook gevraagd om garanties dat een meerderheid van de scholen bereid is Schoolbieb af te nemen. En opgeroepen werd de financiering van Schoolbieb in december 2008 stop te zetten als niet aan deze voorwaarde wordt voldaan. Van Geest citeerde ook uit een door het bedrijf *Data Direction* in opdracht van ProBiblio gemaakt rapport, waaruit blijkt dat Schoolbieb niets toevoegt aan wat anderen al bieden en dat het beter is als die aanbieders de handen ineenslaan.

Discussie over tekst

De tekst van de motie, toegelicht door Van Geest, veroorzaakte veel discussie. Daar komt bij dat in juni besloten was tot een "horizonbeslissing": doorgaan met Schoolbieb tot in 2008 en in de loop van dat jaar bekijken hoe het verder moet. Er ontstonden vragen over wat "garanties" precies betekenen, wat "de meerderheid van de scholen" precies is en of en wanneer de stekker er precies uit moet. Een deel van de vergadering vond het voldoende als alleen gevraagd zou worden om een goed businessplan.

Hans van Soelen (Bibliotheek Utrecht) zei de zorgen te delen en dat de condities volstrekt onhelder zijn om al te weten wat er "achter een hekje" moet. Zijn zorg was dat het nog niet in de richting gaat die in juni was aangekondigd. **Chris Wiersma** (Bibliotheek Almere) vond echter dat er geen behoefte is aan nieuwe signalen. Waarnemend voorzitter **Gerard Reussink** zei namens het bestuur dat er voor juli een businessplan zal zijn en dat er al onderhandelingen plaatsvinden met partners. In juli kan blijken of Schoolbieb wel of niet stopgezet moet worden. Daar hoeft nu nog geen uitspraak over gedaan te worden. Om die reden ontried het bestuur de motie. Van Geest reageerde met te zeggen dat als er geen garanties komen, de bibliotheken van Noord- en Zuid-Holland uit Schoolbieb zullen stappen. Hij riep de VOB-leden op de motie te steunen.

De vervolgens bij handopsteken gedane peiling leverde geen duidelijk beeld op. Er was schriftelijke stemming nodig. Uitslag: 4324 stempunten voor de motie en 5912 tegen.

De G!ds

SOOB en BOZH zijn ook ongerust over het *Handboek voor de Samenleving* (de G!ds). BOZH-voorzitter **Irmgard Gunneweg** lichtte toe dat het ging om onduidelijkheden in doel en verantwoordelijkheden. Is het doel nu een product van de VOB te verkopen of de informatiefunctie van de bibliotheek? En wat de verantwoordelijkheden betreft stelde Irmgard Gunneweg vast dat er verschillende partijen bij betrokken zijn (Invis, Loket X, VOB) waarbij niet duidelijk is of er geen belangenverstremming optreedt. Daar komt bij dat aan eisen van goed project- management (tijdpad, criteria voor wel of geen succes) niet voldaan is. In een motie vroegen SOOB en BOZH om in juni 2008 duidelijkheid te bieden.

Ook bij deze motie ontstond enige discussie over de tekst, maar VOB-secretaris/directeur **Jan-Ewout van der Putten** verklaarde dat het geen netwerkproduct is - bibliotheken kunnen kiezen wel of niet mee te doen. Gerard Reussink zei dat het bestuur de motie begrijpt en overneemt. Daar hadden de leden geen bezwaar tegen.

Reflectie Bibliotheek.nl

Andere onderwerpen waar de leden zich mee bezig hielden waren o.a. Bibliotheek.nl, wetgeving en HRM-beleid.

In het Jaarplan had het bestuur aangegeven dat het tijd is na zeven jaar Bibliotheek.nl tot reflectie te komen. Beantwoordt het concept nog aan de eisen van nu? Zo niet, hoe geven we het dan opnieuw vorm? Chris Wiersma zei deze vragen heel nuttig te vinden, maar pleitte er voor om reflectie vaker dan om de zeven jaar te doen. Hij reageerde ook op de mededeling over AI@din dat er een forse vraaguitval is en dat deze ontwikkeling zorgelijk is. "Toch blijven veel betrokkenen er in geloven", schreef de VOB. Wiersma vond het heel erg nodig de positionering van AI@din te bekijken.

Wetgeving

Bij het kopje Bibliotheekwetgeving wees **Henk Middelveld** (OBD) erop dat een wet heel erg nodig is. **Hans van Velzen** (OBA) sloot zich daarbij aan en vond ook dat de proeve van wet eerst aan de leden moet worden voorgelegd, voordat deze onder de aandacht van politiek en regering worden gebracht (zoals in het jaarplan stond).

Cijfers

Eppo van Nispen (DOK Delft) pleitte voor een bijlage met duidelijke cijfers over Bibliotheek.nl. In stukken en nota's staat regelmatig dat iets zoveel procent stijgt of daalt, maar dat zegt niets zonder de cijfers erbij.

Ander geloof

Adriaan van Geest (Bibliotheek Haarlemmermeer) reageerde op het voornemen in het Jaarplan om in 2008 een gedeelte van de route naar Santiago de Compostela te lopen. Hij wees er op dat de VOB de vereniging is van *openbare* bibliotheken en dat uit dit soort plannen de geur van een heel ander geloof opstijgt.

Sjk Drssn (Bblthk) hield een pleidooi voor veel meer besloten bijeenkomsten. "Bij ons gaan ideeën meteen naar de Filistijnen, ze krijgen geen enkele kans tot rijping".

"Sfeer beetje mat"

Hans van Velzen zei de sfeer van het jaarplan een beetje mat te vinden. "Ik wil weten waar we voor gaan. Dit is toch onze toegedag. Daar moeten we enthousiast van terug komen. We gaan de toekomst vormgeven. Maar ik word nergens opgewonden van deze tekst".

Van der Putten antwoordde dat Van Velzen niet ongelijk heeft, maar dat er een strategie achter zit. "U bent nu aan het overleggen over de komende vier jaar. In juni is het feestmoment, dan weten we waar we voor gaan! Ik wou nog niet alle koek van tevoren al gesneden hebben. Als ik nu een enthousiast stuk geschreven had, zou ik daar weer kritiek op gehad hebben". En tegen Van Geest zei hij zich zo ver ontwikkeld te hebben dat hij niet meteen bij elk religieus element de missalen al ziet. Hij zei contemplatieve omgevingen belangrijk te vinden voor het nadenken over de bibliotheek. En hij was het eens met Sjaak Driessen dat er soms langere incubatieperiodes nodig zijn. "Ik ben blij met plekken als Norcia. Wandelen in de Pyreneeën vind ik ook een goed idee. En we kunnen ook eens naar die stenen in Engeland gaan. Het is jammer dat dit meteen in de religieuze sfeer wordt getrokken".

Positionering VOB

Tegen Wiersma zei hij dat AI@din thuishoort in de strategiediscussie. Een proeve van wet zal ook aan de leden worden voorgelegd. En hij zegde Van Nispen toe dat er een bijlage met cijfers zal komen. Over de VOB in zijn algemeenheid zei hij: "We gaan kijken hoe we ons gaan positioneren en waar de overheid zich wel of niet mee bemoeit. Want ook dat is een factor".

Leren schitteren

Jacqueline Roelofs (OBD; librarian-in-residence voor HRM) lichtte de HRM-notitie *Leren Schitteren; lijnen naar een nieuw HRM-beleid voor bibliotheken* toe. De notitie bevat drie programmalijnen:

1. Lerende branche;
2. Een nieuw verbond tussen management, ondernemerschap en leiderschap;

3. Ruimte voor excellerend talent. Van verschillende kanten kwamen er complimenten voor het stuk. Hans van Velzen zei dat hij dit nu bedoelde met ergens enthousiast van worden: "Leren schitteren, dat is heel mooi. In de Verenigde Staten viel me tijdens studiereizen op hoe trots iedereen altijd op zijn bibliotheek is. Dat moeten we hier ook meer uitstralen".

Leenrecht

Bij het onderwerp leenrecht lichtte Hans van Velzen de uitspraak in de mededelingen toe dat de maat vol is bij de leenrechtheffingen. De rechthebbenden willen nieuwe tarieven en bovendien zien ze verlengingen als nieuwe uitleningen. Er zal hier een proef-procedure over gevoerd worden. De gesproken boeken (bedoeld voor blinden en slechtzienden) zullen als gewoon boek blijven worden beschouwd (in 2007 11,4 eurocent per uitlening), maar voor de commerciële luisterboeken is 15 eurocent overeengekomen.

Frans Meijer: toenemend besef van urgentie

Er is een toenemend besef van urgentie, een doorbraak in het bewustzijn, het besef dat het tempo omhoog moet en dat doorgaan op de oude weg geen optie is. Dat vertelde **Frans Meijer**, programmamanager van de VOB-strategiediscussie, 13 december in *een tussenstand* van de strategiediscussie. Op de vier door het VOB-bestuur in het land georganiseerde sessies zijn zo'n honderd personen aanwezig geweest. Ook is er voorzien in drie meetings met externe experts, waarvan er een geweest is. Frans meldde als zijn kernmotto: "I have to change, to stay the same".

Sterk merk, maar waar zijn we voor?

Om te beginnen positief nieuws: het merk bibliotheek is sterk, dat zeggen mensen van buiten ook. Er is een goede spreiding. Er zijn nog steeds 4 miljoen leden. Er is bibliotheek-vernieuwing. De waardering van de klanten is hoog. Er is certificering. Maar er is ook "an inconvenient truth", er zijn zorgen en vragen: Waar zijn we voor? Wat is de bibliotheek eigenlijk? Hoe voorkomen we marginalisering? Worden we niet links en

rechts ingehaald? Kennen we onze klanten wel voldoende?

Frans herhaalde wat hij bij eerdere bijeenkomsten al zei: drie kernwoorden zijn *focus*, *tempo en regie*. Het merk moet weer worden geladen. We moeten van denken naar doen, en wel: nú.

Eensgezindheid

Frans constateerde na de gehouden bijeenkomsten eensgezindheid over het volgende: de noodzaak tot krachtenbundeling, het aanspreken van de innovatieve energie, meer kwaliteit en excelleren, weg met de versnippering, veel steun voor een centrale aanpak, een beter en slimmer samenspel, noodzaak tot meer kennis van de doelgroep, omhoog brengen van de status van het bibliotheekvak, noodzaak tot meer diversiteit in competenties en de noodzaak tot een strategische personeelsplanning.

Franchise-achtig

Wat de structuur betreft, zei dat "form follows function" en dat het motto is "de vrijblijvendheid voorbij" met termen als: "minder autonomie", "een franchise-achtig model" en "meer middelen centraal inzetten". Waarbij de basis van het werk wel lokaal is, want daar ligt de verankering. Het zal dus moeten gaan om een stevige centrale inzet, op een beperkt aantal punten.

Het verdere tijdspad zal zijn:

- december/januari: verdere bijeenkomsten met externe experts;
- 3 april: bijeenkomst Stuurgroep/Procesbureau, presentatie SCP-rapport;
- 9 en 10 april: een 24-uurs-sessie met de VOB-leden;
- 11 en 12 juni: conferentie en een bijzondere algemene VOB-leden-vergadering.

Innovatierapport leidt tot e-maildiscussie

In de vorige Nieuwsbrief citeerde ik een openbare e-mailreactie aan VOB en NvD van **Sjaak Driessen**, directeur van de Bblthk (Bibliotheek Wageningen), over het innovatiekracht-rapport van Berenschot en bijlage 3 (persoonlijke uitwerkingen van leden van de projectgroep Candy Duinker, Maria van Iersel, Ankie Kessler, Jacqueline Roelofs en Erna Winters).

Erna Winters (Bibliotheek Alkmaar) reageerde, Sjaak Driessen gaf weer een reactie en ook **Chris Wiersma** (Bibliotheek Almere) reageerde.

Hierbij de gedachtewisseling achter elkaar (de tussenkopjes zijn van mij, alsmede het corrigeren van evidente haast-taalfouten – wk):

Dodelijk

Sjaak Driessen (19 november 2007):
"De individuele bevindingen van de leden van de projectgroep (bijlage 3) zijn dodelijk en illustratief voor het 'virus' dat door Berenschot wordt beschreven en geduid. Het is contra-innovatief om bij een analyse zoals deze zo'n 'eerste reactie' te geven. En als je je daar al toe zou willen verleiden: het kan verstandiger zijn om sommige directeuren een meervoud van duizend euro te geven, zoals een van die luitjes voorstelt. Ik daag de leden en de makers uit om er een publiek debat over te houden; geen 'veilig' heen en weer geschrijf".

Overall inspiratie

Erna Winters (22 november 2007):
"Ik daag jou graag uit om dat debat aan te gaan met de collega's in de branche, met mensen in Wageningen; waarvan ik weet dat je het doet, want daar ligt voor jou de inspiratie, met de willekeurige voorbijganger, met je medewerkers. Er ligt overall inspiratie: er is niet één weg die leidt naar innovatie en vernieuwing.
Als lid van de werkgroep ben ik geïnspireerd terug gekomen, ook wel eens terneer geslagen, verdrietig, moedeloos, maar vaker met frisse zin om in Alkmaar stevig aan de slag te gaan.
Ik deel graag mijn ervaringen met mijn collega's, niet alleen de succesverhalen maar ook de missers, de net niet helemaal lekker gelopen zaken. Die € 1.000,-- heeft bij mijn teams teweeggebracht dat ze slim budgetten hebben samengevoegd, samen iets hebben aangeschaft waarvoor ze ieder afzonderlijk geen toereikend budget hadden. Afstemming tussen teams die anders elkaar niet zo makkelijk vinden kon nu ineens wel. Voor mijn bieb en mijn team vind ik dat winst. Net zoals ik het jammer vind dat één team niet tot uitvoering komt van een idee waar het wel vol in gelooft, maar waarvoor het een ander team nodig heeft, dat er niet in gelooft..."

Dus Sjaak, ik zou het heel mooi vinden als zich een olievlek vanuit Wageningen via de

Rijn, het grondwater in de polders, naar het noorden zou begeven en hier in Alkmaar de molens innovatief besmet water uit het Gelderse omhoog zouden pompen waarmee mijn medewerkers bij elke slok water die ze nemen geïnspireerd raken. En wie weet waait de westenwind nog wat ideeën uit het Noord-Hollandse jouw kant op die zomaar ineens frisse plannen laat ontstaan waaraan niet eerder was gedacht".

Groot deel is niet geschikt

Sjaak Driessen (22 november 2007):
"Ik ben net terug uit Arnhem, het openlucht-museum. Daar zie je Nederland op z'n smalst, breedst, diepst,; vul in naar behoefte. Ik was daar niet voor het (valse) gesublimeerde verlangen of idem historie, maar voor het afscheid van Jan Hovy. Ik laat achterwege om te zeggen dat het voor mij een zeer gewaardeerde collega was. Dat maakt mijn verhaal namelijk niet sterker. Desondanks en ter zake: ik kon hem helaas niet meer bevragen over zijn reactie begin deze week, waarin hij mijn zienswijze onderstreepte in termen 'grutterswinkel-niveau' en de 'kleinheid' waarmee we binnen de branche de problemen zien en trachten op te lossen.

Op de terugweg naar de parkeerplaats, het was donker en er was verder niemand om ons heen, Jan was nog in het Koetshuis, die kon het niet meer meemaken, hadden we het over de branche en de innovatiekracht. Omdat niemand meeluisterde kon er gezegd worden - mede naar aanleiding van het Berenschot-rapport: een groot deel van de directeuren en medewerkers is niet geschikt om de toekomst van de bibliotheken veilig te stellen, eigentijds te laten zijn. Investeren hierin is water naar de zee dragen. Het gekrakeel over investeren in de bibliotheken die net onder of tegen het minimumniveau aanzitten moet afgelopen zijn. Die mogen nooit meer de maat der dingen zijn, ook niet binnen de vereniging. Innovatie is geen persoonlijke getuigenis of het organiseren van je eigen onrust naar aanleiding van of hieromtrent.

Opeens stonden we met z'n allen in het licht, onder een oud-Hollandse lantaarnpaal. We keken elkaar aan en zeiden half lachend - om voor elkaar voldoende ruimte te creëren om naar believen te kunnen ontsnappen: maar je weet natuurlijk niet of wij, jij of ik wel tot de categorie behoren die wel toekomstbestendig is? Uiteindelijk besloten we om morgen maar gewoon, zonder lastige en existentiële

vragen en dito antwoorden, met volle ijver en goede moed verder te gaan. Een van de collega's riep nog na: 'Dit geldt niet alleen voor ons maar ook voor de PSO's en!?!'. Ik ben daarna weer met een gerust in de auto gestapt en met vrolijke muziek richting Wageningen gereden.

Beste Erna, het gaat mij niet om de persoonlijke en voor mij zeer herkenbare worstelingen lokaal. Het gaat dus nooit om of over Wageningen. Nee, het gaat om wat daar 'boven' zit, wat maakt dat er nog sprake is van een gezamenlijke bloedsomloop voor diegene die deel uit kunnen maken van een bibliotheek(branche) die vitaal én eigentijds is en blijft!

Om te dienen, de branche, en zoals immer: in nederigheid!"

“Weg met ons” brengt ons niet verder

Chris Wiersma (3 december 2007):

“Ik ben erg positief over het rapport Berenschot. Het geeft een goed beeld van de innovatiekracht en biedt heldere aanknopingspunten voor verbeteringen - daar kunnen (en moeten) we veel mee doen. Lees dat rapport!

Ik zie geen grond voor de doemgedachten die ik uit de teksten van Erna en Sjaak haal – die zijn mij ook iets te impressionistisch geformuleerd, dus misschien begrijp ik er wel helemaal niets van. Ik lees er een 'weg met ons'-mentaliteit in die ons niets verder brengt (wel weg).

Het rapport zegt dat de enquêteresultaten een overwegend positieve kijk van de medewerkers op de stand van zaken rond innovatie binnen de bibliotheekbranche geven. Daarnaast kunnen we uit de resultaten concluderen dat directie en management een positieve rol vervullen als aanjagers van innovatie. Het positieve beeld wordt genuanceerd op 3 belangrijke punten: visie op innovatie, urgentie van innovatie, de bijdrage die de verschillende managementlagen uit de organisatie leveren m.b.t. het tot stand komen van innovatie.

De zes aanbevelingen van Berenschot zijn concreet en in mijn ogen goed uitvoerbaar voor branche, netwerken en afzonderlijke bibliotheken. Daar kunnen we prima mee aan de slag; ik noem ze maar even:

- Innovatie ten dienste van missie en doelstellingen stellen;
- Verbeteren van idee- en innovatiemanagement;
- Meer aandacht voor dienstverlening aan niet-klanten;
- Versterken van de diversiteit binnen het personeelsbestand;
- Meer aandacht voor samenwerking binnen en buiten de branche;
- Verbeteren van de rol van de medezeggenschap als sparringpartner.

Ik heb er dan geen behoefte aan om een groot deel (alle?) van de directeuren en medewerkers af te schrijven m.b.t. hun toekomstbestendigheid. Innovatiekracht wordt daarmee te 'artistiek' beleefd (je kunt het of je kunt het niet, het is een talent of genade), terwijl het in mijn ogen een te organiseren competentie is van organisaties, managers en medewerkers. Nogmaals, de aanbevelingen van Berenschot bieden daarvoor uitstekend materiaal.

En overigens ben ik van mening dat dit soort discussies niet per e-mail gevoerd moeten worden”.

Rectificatie Zoek&boek

In de Nieuwsbrief van november gaf ik de discussie weer die op de openbare forum-website *Bibliotheek 2.0* werd gevoerd over Zoek&boek.

Ik meldde daarbij dat **Friso Visser** manager Bibliotheek.nl bij de VOB is. Friso liet me weten dat hij niet namens de VOB schreef, maar op persoonlijke titel. Waarvan akte.

Een andere deelnemer liet me per mail weten publicatie in de Nieuwsbrief zonder voorafgaande toestemming niet op prijs te stellen. Ik heb geantwoord dat bijdragen op Bibliotheek 2.0 (via Google jarenlang uitstekend ontsloten) openbare informatie vormen, waar ik net als bij alle andere openbare informatie naar eigen journalistiek inzicht wel of geen gebruik van maak.

Vraag over € 3,4 miljoen

Ik heb het Procesbureau en OCW gevraagd hoe de € 3,4 miljoen landelijk vernieuwingsgeld *precies* besteed is en wordt.

WK

Kerstverhaal

Wat gaat er mis in de Nederlandse samenleving als morgen alle openbare bibliotheken zouden *sluiten*? Voor de 70% niet-gebruikers sowieso helemaal niets. En voor de 30% gebruikers? Worden ze er ziek van? Krijgen ze een winterdepressie? Kunnen ze niet meer voorzien in hun kennis-, cultuur-, ontmoetings- en debatbehoeften?

Ik denk dat het erg mee valt. Voor de ontmoetingsfunctie is het *openbaar vervoer* veel belangrijker dan de openbare bibliotheek. En ondanks auteursrechtelijke en andere beperkingen die rechthebbenden aan het gebruik van hun *content* mogen stellen, worden we door de media en internet *overspoeld* met kennis en cultuur: wie wil kan ook zonder openbare bibliotheek dag en nacht met kennis, cultuur en debat bezig zijn. De digitalisering heeft tal van schakels in de informatieketen, waaronder de openbare bibliotheek, overbodig gemaakt. Bovendien maakt het moderne publiek ook nog zijn *eigen* kennis en cultuur. In de VOB-notitie *Leren Schitteren, Lijnen naar een nieuw HRM-beleid voor bibliotheken* staat: "Het publiek is geëvolueerd van passieve boekenlezers tot actieve coproducten van *content* voor wie het er weinig toe doet of zij hun, vaak gedigitaliseerde, informatie betrekken van een bibliotheek, een archief of een museum".

De notitie *Leren Schitteren* bepleit een heldere visie op het vakmanschap van de bibliotheekprofessional, maar kenmerkt zich vooral door vele vaagheden, losse gedachten ("substantiële inkomsten vergaren via de markt") en plannen voor verdere onderlinge discussie en nadere overdenking. Er komt "een stevige stuurgroep" om de drie in de notitie genoemde programmalijnen "voor een fundamenteel nieuwe aanpak om te zetten in daden".

Ik weet ongeveer wat de kern is van de beroepen verkeersvlieger, journalist, dokter, opticien, apotheker en hypotheeker, maar welke kennis en kunde een *bibliotheker* nu heeft en straks moet hebben – nog steeds geen idee.

Hierbij zou ik het voor 2007 kunnen laten, ware het niet dat dit natuurlijk weer veel te negatief-kritisch is en dat nog wel in de kersttijd, waarin er grote behoefte bestaat aan *positieve* gedachten. *Ik moet echt eens leren anders te kijken*. In het Jaarplan 2008 van de VOB staat: "Als vervolg op de

"Benedictijnse retraite" in Norcia in 2006 wordt in voorjaar 2008 in Spanje een gedeelte van de route (camino) naar Compostela gelopen; tocht en landschap kunnen inspireren tot anders kijken. Midden 2008 verschijnt een nieuwe "update" van *De Bibliotheek anders bekeken*. Deze versie 3 is mede gebaseerd op nieuwe inzichten, opgedaan tijdens de Caminoreis".

Het wandelen in Spanje moet *nog beginnen*, maar nu al *staat vast* dat er nieuwe inzichten zullen worden opgedaan. Het anders kijken heeft bij de VOB als resultaat dat *gevolgen* voor *oorzaken* komen. En dan moet de *Academie voor Anders Kijken* nog helemaal worden opgericht: de Nederlandse *Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry (Zweinsteins Hogeschool voor Hekserij en Hocus-Pocus)*. Wie op die Academie voor Anders Kijken heeft gezeten, wordt *schepper van nieuwe betekenissen*.

Laat ik ten opzichte van m'n introductie maar eens een paar nieuwe betekenissen opschrijven. Hoewel er echt helemaal niets mis gaat als er geen openbare bibliotheken meer zouden zijn, gaat er natuurlijk ook niets fout door het feit dat ze er *wel* zijn. Dat is toch al een heel positieve gedachte op zich, want het kan van andere dingen en instellingen *niet* altijd gezegd worden. Maar het kan nog positiever. Minister **Ronald Plasterk** van OCW, intelligent wetenschapper en columnist, schreef in een brief aan de Tweede Kamer: "Een beschaafd land zonder een goed functionerend stelsel van openbare bibliotheken is moeilijk voorstelbaar".

En: "De bibliotheek is een publieke voorziening met een grote sociaal-culturele betekenis".

En: "IPO en VNG hebben bij het bestuurlijk overleg in mei 2007 nog eens onderstreept dat de bibliotheek een belangrijke voorziening is, met een grote maatschappelijke en culturele betekenis. Ik deel die opvatting en ik ben de provincies, gemeenten en bibliotheekorganisaties erkentelijk voor hun bijdrage aan het vernieuwingstraject tot dusver. Ook volgend jaar hoop ik met de convenantpartners constructief verder te kunnen werken aan de toekomst van deze mooie sector".

En dan hoor je collega's soms zeggen dat het *vijf voor twaalf* is of dat de openbare bibliotheek lijkt op de *Titanic*. Beste mensen, hou toch op met die destructieve gedachten, het is nog maar vijf voor twaalf *tegen de middag*, we kunnen nog jaren verder als gesubsidieerd instituut, want OCW, VNG en IPO willen dat Nederland een beschaafd land blijft. Al die Vutters en gepensioneerden die er aan komen - en waar veel bibliotheekpersoneel zelf ook bij hoort - blijven nog twintig, dertig jaar gewoon beschaafd *boeken* lezen en lenen. We moeten ons niet laten opjutten door de goeroe's uit de *Silicon Valleys* van deze wereld en hun kritiekloze navolgingen.

Nog meer positiefs bleek uit de laatste VOB-ledenvergadering, op 13 december. Er heerste daar een opgewekte sfeer van eenheid en toekomstgerichtheid. Er was van verschillende kanten *lof* voor de notitie *Leren Schitteren*. En zonder enige discussie, zonder vragen, zonder stemming, zonder spoor van twijfel namen de leden een door **Joep van Dijk** (Bibliotheek Breda) ingediende en door het VOB-bestuur onmiddellijk overgenomen motie aan waarin het VOB-bestuur verzocht wordt al het mogelijke te doen om bij OCW te bewerkstelligen dat de € 20 miljoen rijksinnovatiemiddelen 2009 *onder landelijke regie* wordt ingezet voor de vier landelijke speerpunten van innovatief bibliotheekbeleid.

Frans Meijer presenteerde - in het licht van de motie veel te bescheiden - *een tussenstand* van de strategiediscussie, maar nu al staat helemaal vast wat de vier speerpunten zijn, dat de € 3,4 miljoen die er landelijk al is uitstekend besteed wordt en dat dus het hele bedrag van € 20 miljoen na 2008 het beste onder landelijke regie kan worden ingezet.

Fijne Kerstdagen en een gelukkig 2008: overgangsjaar naar een ongekend bloeiende, betoverende toekomst voor het openbare bibliotheekwerk.

WK

Colofon

De Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk is een uitgave van de volgende 9 organisaties: Biblionet Drenthe, Biblioservice Gelderland, Servicecentrum Flevolandse Bibliotheken (SFB), BibliotheekService Centrum Utrecht (BiSC), ProBiblio (Noord- en Zuid-Holland), Zeeuwse Bibliotheek, Cubiss (Noord-Brabant), Bibliotheekhuis Limburg en Vereniging Netwerk van Directeuren (NvD)

De relatie tussen deze 9 organisaties en de redacteur is geregeld in een redactiestatuut.

De Nieuwsbrieven zijn digitaal ontsloten op de website van de Vereniging Netwerk van Directeuren, www.directeuren.net.

Feiten en opinies

"Comment is free, but facts are sacred".

De feiten zijn de feiten. Die behoren zo correct mogelijk te worden weergegeven. Daar mag u mij op aanspreken.

Opinies, van wie dan ook, zijn maar opinies, maar wel beter naarmate ze meer op feiten steunen of althans niet met de bekende feiten in tegenspraak zijn.

Opinies mag u aanvechten. Graag zelfs. De bibliotheekvernieuwing verdient meer discussie in het openbaar. Reacties worden geplaatst als voornaam, achternaam en (indien aanwezig) functie vermeld worden. Ze kunnen worden gemaild aan wkeizer@soobbozh.nl.